

Latvijas Arhitektu savienības 20. kongresa rezolūcija par valsts būvniecības politiku un sertificēta arhitekta atbildību

Latvijas Arhitektu savienība (turpmāk LAS) vairākus gadus ir piedalījies jaunā Būvniecības likuma (turpmāk BL) izstrādē un aktīvi iesaistījusies atbilstošo Ministru kabineta (turpmāk MK) noteikumu tapšanā, sniedzot savus priekšlikumus, kas ne vienmēr ir izvērtēti un ņemti vērā. Zolitūdes traģēdija ieviesa būtiskas korekcijas lēmumu pieņēmēju attieksmē pret būvniecības nozares problemātiku, tomēr valsts atbildīgās institūcijas tā arī neatzina, ka iepriekšējā periodā BL izstrādē paveiktais ir bijis balstīts uz maldīgiem pieņēmumiem un nepietiekošu procesa izpratni. Netika analizētas un pašos pamatos koriģētas iepriekš pieņemtās pamatnostādnes, tā vietā steigšus tika veikti normatīvo aktu kosmētiski uzlabojumi.

LAS norāda, ka:

- 1) Radītais būvniecības nozares, kuras devums IKP struktūrā ir ap 7%, taču ar savu darbību tā ietekmē vismaz 30% no IKP, regulējums ir haotisks un nelīdzsvarots
 - BL un atbilstošie MK noteikumi ir radīti bez analītiska pamata, nevērtējot iepriekšējo būvniecības regulējumu kompleksi. Nav tikušas diagnosticētas problēmas un noteikti to cēloņi, un nav apkopota un analizēta starptautiskā pieredze. Iegūto būvniecību reglamentējošo normatīvo aktu kopums nav atbilstošs starptautiskajiem standartiem un to pamatnostādņēm.
 - Radītais normatīvo aktu kopums ir atrauts no objektīvā būvniecības procesa un loģiskām projekta stadijām, kurus nosaka LVS EN 16310. Tajā ignorētas starptautiskā praksē eksistējošās dažādās būvniecības projektu īstenošanas metodes. Gan normatīvo aktu izstrādātājiem, gan lēmumu pieņēmējiem pietrūcis zināšanu un izpratnes par reālo būvniecības procesu, sākot ar īpašnieka ieceres definēšanu un beidzot ar gatavu būvi; par būvniecības dalībniekiem, to funkcijām, atbildību un lomu procesā un par iespējamiem interešu konfliktiem. Līdz ar to normatīvo aktu regulējums daudzviet cenšas sasniegt savstarpēji konfliktējošus mērķus.
 - Normatīvie akti nosaka procedūras, nevis sasniedzamo rezultātu. Regulējums radīts ar mērķi izslēgt iespēju apstrīdēt, neatstājot vietu profesionālam, uz konkrētu situāciju balstītam lēmumam. Aprakstot procedūras un dokumentus, nav diskutēts par mērķiem, kuri jāsasniedz ar katru darbību, līdz ar to radīts nelīdzsvarots regulējums – daudzviet pieprasot liekus dokumentus vai informāciju, savukārt citur ignorējot būtiskus jautājumus.
 - Būvniecības normatīvo aktu terminoloģija ir haotiska un nepilnīga un neatbilst

starptautiskajai praksei. Valsts atbildīgās institūcijas ir mērķtiecīgi pretojušās definīciju ietveršanai normatīvajos aktos, līdz ar to terminu lietojums nav vienots visā normatīvo aktu kopumā. Atsevišķi būtiski jēdzieni vispār netiek izskaidroti.

- Būvniecības procesā iesaistītās profesijas BL reglamentē atrauti no likuma *Par reglamentētajām profesijām* un no starptautiski pieņemtām normām par arhitekta un būvinženiera profesionālajiem pakalpojumiem.

2) Attiecībā uz arhitekta profesiju gan sabiedrībā, gan arī valsts un pašvaldību institūciju darbā, par arhitektu kompetenci un atbildību nereti tiek izvirzīta virkne kļūdainu un maldinošu secinājumu un apgalvojumu, tādējādi tiek sagrozīts arhitekta profesijas saturs un būtība un radīts maldīgs priekšstats par arhitektu atbildību.

- Arhitekts ir sertificēts speciālists un reglamentētas profesijas pārstāvis. Arhitekta kompetences un atbildības robežas būvniecības procesā nosaka arhitekta profesionālā izglītība, prakses sertifikāts un statuss konkrētajā būvniecības procesā. Arhitekts ir atbildīgs par viņa veikto darbu tikai un vienīgi savas kompetences ietvaros. Arhitekts nav un nevar būt atbildīgs par tādām darbībām būvniecības procesā, kuras drīkst veikt tikai citi, attiecīgajā jomā sertificēti speciālisti.
- Arhitekta profesijas vieta teritorijas attīstības plānošanas procesā nav definēta, normatīvie akti koncentrējas uz nosacījumiem informācijas vākšanai un atspoguļošanai, maz uzmanības veltot teritorijas attīstības plānošanas galvenā mērķa – nākotnes attīstības nosacījumu radīšanai, kas, jo īpaši apbūvētās vides plānošanā, nav iespējama bez arhitekta iesaistes.

LAS uzsver, ka valsts būvniecības politikas mērķim jābūt dinamiskas, konkurētspējīgas, starptautiskajā apritē iesaistītas nozares, kas garantē sabiedrībai un indivīdam drošas, veselīgas un ilgtspējīgas kultūrvides attīstību, izveidošana. Tāpēc nepieciešams:

- radīt efektīvu, uz atbildīgu attīstību orientētu būvniecības nozares un būvniecības procesa pārvaldības modeli, kas nodrošina analītiski pamatotu lēmumu pieņemšanas procedūru;
- normatīvajos aktos noteikto būvniecības regulējumu maksimāli tuvināt ES paraugiem, ievērojot nozarē iedibinātus un starptautiski atzītus labas prakses standartus;
- atbildīgajām institūcijām un citām būvniecības nozares normatīvo aktu piemērotājiem, vērtējot arhitekta kompetences un atbildības jautājumus, nepieļaut tādas nozares normatīvo aktu iztulkojumus, kas ir šauri, virspusēji, neatbilstoši arhitekta profesijas būtībai, arhitekta lomai būvniecības procesā, padara bezjēdzīgu būvniecības nozares speciālistu sertifikāciju un specializāciju un ir neatbilstoši būvniecības nozari regulējošo normatīvo aktu jēgai un mērķim;
- teritorijas attīstības plānošanu regulējošos normatīvajos aktos skaidri noteikt arhitekta iesaistīšanas nepieciešamību;
- veicināt visu līmeņu būvniecības dalībnieku izglītības un kvalifikācijas uzturēšanas sistēmas pilnveidošanu;
- pieņemt normatīvu aktu, kas nosaka visu būvniecībā iesaistīto profesionālo organizāciju iesaisti attiecīgo profesiju reglamentācijā.

Ņemot vērā normatīvās bāzes nesakārtotību un tendencēm arhitekta atbildības traktējumā, LAS iesaka sertificētiem arhitektiem neparakstīt būvlaukuma aprites dokumentus (segto darbu un nozīmīgo konstrukciju pieņemšanas aktus, būvdarbu žurnālus u.c.), kas neizriet no normatīvajos aktos noteiktajiem autoruzrauga pienākumiem, līdz normatīvajā regulējumā netiks precīzi definētas būvniecības dalībnieku, tai skaitā būvniecībā iesaistīto dažādu profesiju sertificēto speciālistu atbildības robežas.

Rezolūcija pieņemta LAS 20. kongresā 2015.g. 9. maijā, Rīgā.